

ki hoče knjižni jezik popolnoma izgnati iz šol, zahteva, da se varuje individualnost otrok, ki se kaže v njih narečju. To je posledica Rousseauovega nauka, da je priroda sveta, da je vse dobro, kar je prišlo iz rok božjih. Toda priroda je nepopolna, treba jo je dovrševati in izpopolnjevati. In slednjič je knjižni jezik važno prometno sredstvo, običilo. Mora biti vsem umljiv. Mladina naj se uri, uče se dobrega knjižnega jezika. Nam Slovanom manjka koncentracije sil; treba je pozabiti vsak lokalizem, vsi morajo biti eno. Narečje je sicer izhodišče, poznati ga mora učitelj, govoriti pa bi moral vedno in povsod le v knjižnem jeziku. Knjižni jezik in narečje si nista nasprotnika, temveč sta v priateljskem medsebojnem razmerju.

Lepo predavanje prof. dr. Ilesiča je bilo sprejeto z dolgotrajnim ploskanjem.

Tajniško poročilo je podal tajnik Fr. Gabršek. Večinoma je o delovanju „Matic“ že vse povedal predsednik v svojem nagovoru. „Matica“ je izdala v preteklem triletnem 14 knjig v 35.000 izvodih. Naznanja, da se „Matičarjem“ tudi prejšnje letne izdaje oddajajo za 4 K, posamezne knjige pa za polovično ceno. Podpor je „Matica“ našla v prvi vrsti pri članih, pa tudi razne posojilnice in hranilnice so se je spominjale z darovi. Članov je bilo 1907. l. 1527, leta 1908. 1560 in leta 1909. 1622. „Matica“ je v ožji zvezi s „Hrv. ped. knjiž. zborom“ v Zagrebu, in sicer na ta način, da dobivajo člani tega društva „Matične“ knjige za polovično letnino, t. j. za 2 K, „Matičarji“ pa hrvaške za 1 K letno. Predavali so prof. Bezjak, Ilesič, Bežek in nadzornik Finžger.

Blagajnik Senekovič naznanja, da je dne 24. decembra 1909 bilo v blagajni čistega 5784 K. Med dohodki so pred vsem obrestni glavnice in članarina.

Pregledniki so našli vse v redu, in zato se na predlog ravnatelja Macherja računski odobro.

Glede nagrad in proračuna se bo odbor ravnal po dosedanjem merilu.

Pri volitvah so bili z vzklicem izvoljeni: predsednikom zopet Schreiner, odborniki za Kranjsko: dr. Bezjak, Dimnik, Gabršek in Krulec; za Štajersko: Družovič in dr. Pivko in za Primorsko: dr. Bežek in Finžger; namestniki so dr. Ilesič, Mešiček in Apih, pregledovalci računov pa Kecalj, Svetina in Macher.

Predsednik Schreiner k sklepu opozarja na potovanje kot na važno izobraževalno sredstvo in predlaga, naj tudi „Matica“ v tem oziru kaj stori. Predlog je bil sprejet in izvolil se je takoj pripravljajni odbor, v katerem so Gärtner, dr. Tomišek in Wider ter gđ. Mehletova. Zlet se priredi prihodnje glavne počitnice v Krakov na slovanski učiteljski kongres. Predsednik je nato zaključil zborovanje.

Delegacija „Zaveze avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev“ je zborovala dne 28. pret. mes. opoldne v „Narodnem domu“ v Ljubljani, da izvoli drugega prvega tajnika, ker se je dosednji tajnik odpovedal. Za prvega tajnika je bil soglasno izvoljen tovariš Fran Gärtner, učitelj v Ljubljani. Naj posveti vse svoje moči napredku naše „Zaveze“.

Obrambni odsek „Zaveze“ se je na delegacijskem zborovanju dne 28. pret. mes. pomnožil na 7 članov in si izbral tudi svojega pravnega zastopnika. — Vsak organizovan član „Zaveze“ naj pošilja odslej ves material, ki se tiče kratenja njegovih pravic, žaljenja njegove časti itd., obrambnemu odseku potom uredništva našega lista.

Jubilejska samopomoč. Koncem oktobra 1909. je umrl član tovariš Matija Arko. Dediščem sem izplačal pripadajoči znesek. Članom sem razposlal položnice in prosim, da se obenem plača tudi letnina za 1910. Tudi dolg sem na položnicah označil. Naj se pač ne pozabi onih 10 h za pošne stroške.

Ig, dne 3. januarja 1910.

Fr. Ks. Trošt,
t. č. predsednik.

Društvo slovenskih učiteljic je zborovalo dne 29. pret. mes. na dekliški osemrazrednici pri Sv. Jakobu v Ljubljani ob jako lepi udeležbi članic. Navzočih je bilo tudi nekaj tovarišev.

Predsednica tov. Katinka Drollova otvori zborovanje, pozdravlja članice in goste ter naprosi prof. Zupančiča iz Gorice, da predava o zrakoplovstvu.

Predavatelj je obrazložil zgodovino zrakoplovstva kakor tudi ono letalnih strojev. Podrobno in natančno ter poljudno je obrazložil predavatelj letalno teorijo. Predavatelj je žel za svoja izvajanja zaslužen pohvalo.

Potem je govorila tov. Jerica Zemljanova o gospodinjstvu, poudarjajoč, da se pri nas vse premalo stori za pouk v imenovanem predmetu. Drugod se stori mnogo več. Žensko društvo „Vesna“ v Brnu vzgoji do 2000 učenk na leto. V Belgiji so leta 1891. ustanovili prvo gospodinjstvo šolo. Zdaj imajo v Belgiji že do 245 gospodinjstev šol, ki vzgoje letno do 9000 učenk. Učiteljice moramo posvetiti pozornost vzgoji o gospodinjstvu. Nato govori o svojih izkušnjah v gospodinjstvem dunaj-

skem seminarju. Razmere so naravnost škandalozne. Obednica in kuhinja sta brez oken in brez ventilacije. Nemci so slovanske obiskovalke tečaja prezirali in psovali s slavische Bande, slavische Bagage. Kranjska gostilničarska zadruga je najela za pouk v gospodinjstvu Nemko, kakor da ni izučenih slovenskih učiteljic. Pomagati moramo učiteljice, da dobe gospodinje pravo izobrazbo. Pred vsem moramo postati učiteljice same dobre in praktične gospodinje. Priporočam, naj „Društvo slovenskih učiteljic“ omogoči učiteljicam praktičen 4tedenski tečaj v gospodinjstvu. Predlaga resolucijo, po kateri naj bi se v tečaju poučevalo o praktičnem kuhanju, o gospodinjstvu, o gospodinjstvem knjigovodstvu itd. Predavateljici so zborovalke živahno pritrdjevale.

Podpredsednica Vita Zupančičeva stavlja dodatni predlog, da, ako hočejo merodajni faktorji izdatno podpirati to stremljenje, oziroma praktično potrebo našega ljudstva, naj skrbijo za to, da bo mogla učiteljica, pridobivši si v teh tečajih potrebno znanost, tudi praktično se v nji uriti s tem, da preskrbe učiteljicam primerno stanovanje s kuhinjo. Nedostatek potrebne in primerne hrane v mnogih manjših krajih izpodkoplje čestokrat mladi učiteljici rahlo zdravje za vedno. Pri šolskih stavbah naj torej c. kr. deželni šolski svet pritrdi na c. kr. okr. šolske svete, da ne odjenjajo od zahteve, da imej v šoli vse učiteljstvo primerno stanovanje.

Tov. Ema Žerjavova pripominja, da je skrajni čas, da se po mestnih in deželnih občinah skrbijo za ustanovitev gospodinjstev tečajev in v to nam je neobhodno potrebno praktično usposobljenih učiteljic, ki nam jih ima preskrbeti baš prej omenjeni 4tedenski gospodinjstvi tečaj za učiteljice. Obiskovalki dunajske gospodinske šole, tov. Zemljanova in A. Golobova, bi gotovo drage volje prevzeli ta pouk. Na to se je razvila še živahna debata o potrebnem prostoru in kuhinjski opravi, pri čemer se je nasvetovala ljudska kuhinja — šolska kuhinja v šentjakovski šoli in drugod. Najbolj nam je ugajal nasvet tovariša Jelenca, da naj izkušamo pridobiti kuhinjo „Domovine“, ker je le-ta v počitnicah popolnoma prosta. Predsednica zahvali prof. Zupančiča in tov. Zemljanovo za predavanje ter zaključil zborovanje. Po zborovanju je imel odbor društveno sejo.

Društvo za zgradbo Učiteljskega konvikta je zborovalo dne 28. pret. mes. ob 9. uri dopoldne v „Narodnem domu“ v Ljubljani. Društveno imetje znaša sedaj 78.132,87 K in se je od lanskega leta pomnožilo za 10.089,84 K. — Sprejet je predlog tov. Grmka o domačih nabiralnikih, ki govorimo o njih na drugem mestu. Natančnejše poročilo objavimo pozneje.

Kranjsko.

Deželno slovensko učit. društvo je zborovalo dne 28. pret. mes. v ljubljanskem „Narodnem domu“ ob lepi udeležbi. Predsednik tov. Režek je v svojem izbornem otvorilnem nagovoru čestital „Učit. Tov.“ k njegovim 50letnici. Občni zbor je izrekel zahvalo tov. Ganglu, ki se je v deželnem zboru tako odločno zavzel za pravično regulacijo bednega gmotnega stanja kranjskega učiteljstva. Daljše poročilo priobčimo pozneje.

Vdovsko učit. društvo pozivlja vse kranjsko učiteljstvo, naj pristopa k društvu. Društvenike pa prosi, naj pošiljajo članarino po poštinih položnicah, ker se s tem prihranijo društvu nepotrebni poštni izdatki in je tudi blagajnikovo delo olajšano.

Štajersko.

Učiteljsko društvo za mariborsko okolico ima svoje glavno zborovanje v četrtek, dne 13. januarja 1910, ob 10. dopoldan. Vzpored:

1. Volitev novega odbora.
 2. Zapisnik z dne 5. novembra 1909.
 3. Poročilo o delovanju društva v minulem letu.
 4. Poročilo blagajničarja.
 5. Ob 11. uri predavanje o praktični uporabi Henrik Družovičeve pesmarice. Pesmarica naj se prinese k podavanju.
 6. Predlogi, nasveti in druge zadeve.
- Ob pol 10. odborova seja. Vršila se bo tudi pevska vaja.

K polnoštevilni udeležbi vabi odbor.

Socialni odsek „Zveze slovenskih štajerskih učiteljev in učiteljic v Celju“ naznanja, da opazka na položnicah „Liste naročijte sami, oziroma reklamujte, odsek samo plača“, kar se tiče naročevanja listov, odpade, ker bo odsek sam naročil liste; reklamovati mora pač vsak posameznik. Novi naročniki naj v prihodnje pripišejo v naročilnem listu, ali so že na list naročeni ali ne.

Učiteljsko društvo za ormoški okraj ima v četrtek, 13. januarja 1910, ob 11. dopoldne v ormoški okoliški šoli svoje glavno zborovanje po sledečem vzporedju: 1. Zapisnik zadnjega zborovanja. 2. Dopisi in društvene zadeve. 3. Tajnikovo in blagajnikovo letno poročilo. 4. Nove Družovičeve pesmarice. Poročilo tov. E. Seraj-

nika. 5. Poročilo zastopnika v okrajnem šolskem svetu. 6. Volitev novega odbora. 7. Slučajnosti. Eno uro pred zborovanjem je odborova seja na istem prostoru.

Odbor.

Učiteljsko društvo za celjski okraj je zborovalo 8. decembra 1909 v Celju. Vkljub pičlemu številu navzočih tovarišev in tovarišic je bilo zborovanje jako zanimivo. Tovariš predsednik poroča po pozdravu na navzoče tovariše in tovarišice ter na gosta Bl. Jurkota iz Razborja, da je skioptik izgotovljen. Stroški zanj znašajo 111,52 K. Navzoči tovariši izrazijo željo, naj bi skioptik prejkoprej funkcioniral, v oskrbovanje ga pa naj predsednik sam prevzame in kot dober govornik in razlagatelj naj sam prireja predstave. Tov. predsednik tudi naznanja prošnjo tov. Klemenčiča, naj bi mu vsak čimprej poslal prispevek za knjigo o sadjarstvu, šolska vodstva naj bi pa kupila več izvodov te knjige v razdelitev učencem, ki stopijo iz šole.

Po prečitaniu in odobrenju zadnjega zapisnika je poročal tov. Slanc iz Petrovč o glavnem zborovanju „Lehrerbundem“ v Gradcu z dne 11. septembra 1909. Iz njegovega poročila o seji delegacije bi omenili o uspehu izdaje šematizma. Oskrbnik „Pad. Zeitschrift“, Alojzij Holzer, je poročal, da je izdaja šematizma gmotno izvrstno uspela in vzpodbuja k opetovani izdaji. Čisti dobiček znaša 1165 K 98 v. Delegacija sklene, da se ta znesek naloži kot rezervni fond. V začetku leta 1910. se izda nov šematizem. Sestava se izroči zopet tov. Otterju in Kasperju.

O glavnem zborovanju pa je poročal sledeče: Glavnega zborovanja se je udeležilo blizu 2000 štajerskih učiteljev in učiteljic (Slovenec je bilo jako malo), ki so izvajanja govornikov s pozornostjo poslušali in z burnim odobravanjem potrdili, da sta govorila vsem iz srca. Poročevalca sta na podlagi sestavljenih tabel dokazala, da učiteljem pri tej draginji ni mogoče na noben način izhajati, dokazala sta, da ima navaden poročnik večjo plačo kakor učitelj III. plačilnega razreda po 33letnem službovanju. Drugi stanovi si pomagajo sami, obrtnik zahteva za svoje delo večje plačilo, trgovec zviša cene blagu, zdravniki in odvetniki zvišajo takse, tvorničarji in drugi delodajalci podražijo svoje izdelke.

Oficirjem, občinskim, deželnim in državnim uradnikom in duhovščini so se izdatno povišale plače, le učitelj naj živi, naj strada pri tej sramotni plači tudi še naprej. Hočejo nas potolažiti s tem, da bo svoječasno država pripomogla k povišanju naših dohodkov. Ta čas pa stradam uboga učiteljska para! Godi se nam kakor ciganski kobilici, ki jo je cigan učil stradati. Čez nekaj dni je uboga stvar poginila, a cigan reče: „Ali ni škoda zanjo, ravno ko sem jo stradati naučil, pa je hudič poginil!“

Tudi nas učitelje hočejo prisiliti, da bi živeli brez jela. Seveda krepkejši in močnejši učitelji vztrajajo, a slabotne in bolehe ne pobira smrt, ker nimamo sredstev, da bi jim podaljšali tožno življenje.

Poročevalec tov. Kalista zahteva ob koncu svojega govora, da se učiteljem da plača, kakršno imajo državni uradniki štirih najnižjih plačilnih razredov.

Poročevalec tov. Monschein je govoril o naših pravnih zahtevah. Tudi teh ne smemo pustiti izpred oči. Vsakemu učitelju naj bo — ne samo borba za kruh, ampak tudi za izboljšanje naših pravnih razmer sveta stvar. — Kdor hoče vzgojiti značaje, mora imeti proste roke, ne sme trepetati pred vsakim škricem, ki je nasprotnega političkega mišljenja. Govornik zahteva javno kvalifikacijo s pravico ugovora. Glede nametščanja učiteljskih mest se zavzame poročevalec za edino pravo stališče, da pridejo v prvi vrsti v poštev kvalifikacija in službena leta dotičnega prosilca. Sedaj je pri oddaji učiteljskih mest merodajna samo protekcija in političko naziranje. — Istotako je potrebna reforma postave glede šolskega nadzorstva. Tu se mora ozirati na to, da pride v te korporacije več učiteljev-strokovnjakov.

Nadalje je poročal o željah učiteljstva glede učiteljskih stanovanj, izobrazbe učiteljstva, predrugačenje uradnih učiteljskih konferenc, poudarjal je, da se s sodelovanjem učiteljstva ustvari službena pragmatika. H koncu poudarja poročevalec velik pomen naprednega šolstva. Učiteljstvo si je vsvesti, da bodo napredni poslanci zabilježili tlačenje šolstva in zagovarjali pravične zahteve učiteljstva.

Nato so govorili deželni poslanci: Einspinner, Neger, Otter, ki so vsi izrazili svoje simpatije napram učiteljstvu in šoli ter obljubili svojo pomoč. — Stavljene resolucije so bile sprejete enoglasno. — Upati je, tako je končal tov. Slanc, da se bodo vsi napredni poslanci zavzeli za naše težnje, zakaj le tedaj, ako se bodo izboljšale naše plače času in draginji primerno, smemo biti uverjeni, da prešine učiteljstvo zopet idealizem in pogum. Skrajni čas je, da izvijemo našim nasprotnikom orožje iz rok in se zopet združimo v mogočno četo, katere naskok sovražnikov ne bo ugonobil.

Po tem poročilu je predaval tov. Rajko Vrečar o svojih doživljajih na izletu v Pa-

riz jako zanimivo. Predavanje je oživel z raznimi slikami iz Pariza. Pričakujemo, da tov. Vrečar objavi ta potopis.

Prihodnje, obenem glavno zborovanje se vrši 6. januarja 1910 v Celju.

Ne zabite

„Učiteljskega konvikta!“

Srednješolski vestnik.

Občni zbor „Društva slov. profesorjev“.

Ta občni zbor je vršil dne 28. p. m., dop. ob 10. uri v mali dvorani „Narodnega doma“ in je bil prav številno obiskan. Predsednik dr. Žmavc v svojem otvoritvenem govoru pozdravlja predvsem predsednika in tajnika društva hrv. profesorjev dr. Kučero in Bazalo, ter vse zborovalce. Delovanje društva je težavno, ker ni slovenskih šol. Zato je bilo delovanje društva predvsem osredotočeno na to, da se ustvari slovenska srednja šola. Podlaga za to so pa seveda slovenske učne knjige, ki jim je društvo tudi preteklo leto posvečalo svojo pozornost. In slednjič je treba skrbeti, da so vse stroke dobro zastopane s sposobnimi slovenskimi učnimi osebami. Odbor sam seveda bi ne mogel vsega storiti, ko bi mu ne šel na roko predvsem deželni odbor kranjski. Njemu gre za to iskrena zahvala. Prav tako pa tudi uradništvu, osobito ravnateljema Zamidi in Zbašniku, ki je kolikor mogoče pospeševalo rešitev vlog društva. Tudi njemu gre topla zahvala. Predsednik se zahvaljuje dalje tudi poslancem, tovarišem, profesorjem in časopisju. Imenom hrvaškega prof. društva govori predsednik prof. dr. Kučera. V tretjič je pozdravlja na občnem zboru slovenske profesorje. Stori to z radostnim srcem. Pozdravlja jih v imenu hrvaških profesorjev. Tajniško poročilo poda prof. dr. Ilesič, ki naznanja, da je l. 1908/9 število članov naraslo na 199. Sej je bilo 11, v odsekih je bilo vse pri starem. Avstr. centralno prof. društvo je na povabilo našega društva obljubilo prihodnji zborovati v Ljubljani. Društvo je bilo v trajni zvezi s hrvaškim in češkim profesorskim društvom. Spisovanje slovenskih učnih knjig je tudi preteklo leto veselo napredovalo. Pirčevo zgodovino je društvo samo založilo. Društvo se je tudi v minulem letu bavilo z značajem srednješolskih zavodov, predvsem z realno gimnazijo. Branilo je tudi stanovske interese članov in je zavzelo stališče proti neenakemu postopanju napram slovenskim in nemškim zavodom. Zahtevalo je dosledno, da na naših zavodih poučujejo jezikovno kvalificirani učitelji. Samo slovenske šolske knjige pa ne zadostujejo, treba je živega življenja prinesiti v šolo; to se pa more zgoditi le, če bo slovensko profesorstvo delovalo vsestransko. Blagajnik prof. Perušek je povedal, da je bilo dohodkov 1539 K in stroškov 1339 K; imetje znaša 1110 K. Imenom preglednikov predlaga prof. Štritof, naj se izreče absolutorij.

Na predsednikov predlog se pošlje brzoglavni pozdrav novo ustanovljenemu prof. društvu v Zader.

Ker se je prof. Vajda odpovedal odborniškomu mestu — premeščen je bil iz Ljubljane — se izvoli na njegovo mesto prof. Lederhas.

Prof. Vajda je podal dva predloga; utemeljuje namesta predlagatelja prof. dr. Sajovic. Prvi predlog se glasi: § 2 zadnje min. naredbe o ustanovah naj se odpravi, ustanovo naj brezpogojno izgubi vsak, kdor ponavlja razred. Drugi predlog je: šolsko leto naj se zaključi z zadnjo konferenco; izpričevala se pošljejo po pošti domov. Oba predloga sta sprejeta; postavita se na dnevni red prihodnjega zborovanja avstrijskih profesorjev.

O reformi telovadnega pouka poroča profesor Wester. Telovadba na kranjskih srednjih šolah še ni obligatna. Obiskuje jo od 13% do 95% dijakov. Razmere pa so že take, da lahko takoj postane obligatni predmet. Telovadnice so razen v Novem mestu povsod. Tudi učnih oseb je dovolj. Nobene zapreke ni, da bi v smislu min. odredbe telovadba ne postala obligaten predmet. Sprejme se tozadevna resolucija.

Dr. Cerk se peča s stanjem slovenskih suplentov. Govore naj fakta in številke. Število slovenskih suplentov se vedno veča, to pa zato, ker se definitivna mesta ne razpišejo. Na l. drž. gimnaziji v Ljubljani ima 11 suplentov 159 tedenskih ur. Na nemških srednjih šolah je razmerje profesorjev in suplentov celo 13:1, na naših v najboljšem slučaju 7:2, navadno pa 8:5. Zahtevati je treba, da je število slovenskih profesorjev v naših zavodih sorazmerno s številom slovenskih dijakov. Če se ta zahteva izvede, pridobimo 34 mest. Po temeljitim poročilu referenta se sprejme tozadevna resolucija.

Prof. L. o v s e zahteva, da poučujejo na srednjih šolah in licejih le akademično izobražene učne osebe.

Sestava komisije za varovanje stanovske časti se pripusti odboru.

Prof. Kobal zahteva, naj se uvede za naše srednje šole slovensko uradovanje, naj se izdajo slovenska izpričevala in naj se izdajajo slovenski akti.

Prof. Perušek pravi, da bi bilo najbolje, če začno profesorji sami govoriti in pisati slovansko. Odgovarja se mu, da se to ne da izvesti. Po nekaterih vprašanih zaključki slednjič predsednik dr. Žmavc občni zbor.

**** Roditeljski sestanki na naših srednjih šolah.** Pišejo nam: Kolikor je znano, so doslej prirejali roditeljske sestanke na II. drž. gimnaziji v Ljubljani, na gimnaziji v Kranju in na realki v Idriji. To je vsekakor premalo. Na vsakem srednješolskem zavodu je treba pogostokrat prirediti roditeljske sestanke! V tem naj nam bodo zgled naši ljudskošolski tovariši, ki imajo neprimerno težji boj za obstanek nego mi, pa vendar posvečajo ves prosti čas za omiko naroda ter tako sklepajo čim trdnije vezi med domom in šolo! Tako delajmo tudi mi! Potem ne bo mogel nihče trditi, da je srednješolski profesor nekaj vzvišenega, kar se mora gledati le oddaleč in s svetim strahom. Tudi mi stopimo med starše svojih učencev, da jim pokažemo s poljudno, prijazno in odkritosrečno besedo: za to smo, da vam vzgajamo in učimo mladino in jo privajamo na prava pota, ker smo njeni prijatelji in svetovalci, ne pa samo strogi klasifikatorji in bogve kakšni bavi-bavi! Od vas pa, starši, hočemo, da naše delo podpirate doma, da strogo držite mladino, da ne skače čez ograde v jezo in skrb, sebi v pogubo. Ne razdirajte dela šole z nepredarjenimi besedami o učiteljih svojih sinov! Tako bosta tudi srednja šola in domača hiša s skupnim delom odpirala naši mladini lepše poglede v bodoče dni! — Organizacijo roditeljskih sestankov pa naj prevzame „Društvo slovenskih profesorjev“. Tudi v organizaciji nam bodi zgled ljudskošolsko učiteljstvo!

**** Dijaška stanovanja.** V moralnem in telesnem oziru zdrava dijaška stanovanja so za napredek in bodočnost dijak največjega pomena. Kakršen dijak v šoli in na ulici — tako njegovo stanovanje, ali narobe: kakršno stanovanje tak dijak! Priporočali bi zlasti razrednikom, da bi si večkrat ogledali dijaška stanovanja in takoj odpravili vse nedostatke, ki jih tam zapazijo. V slučajih zanikarnosti in nevarnosti naj se ravnatelji brez zadržka poslužujejo svoje pravice in dijaku odkažejo drugo stanovanje. Seveda ni izključena tudi kaka zamera. Ali nad zamero stoji korist mladega človeka!

**** Na delo med ljudstvo!** Napredno ljudskošolsko učiteljstvo je pred leti na zborovanju svoje „Zaveze“ v Radovljici sprejelo in odobrilo program svojega izvenšolskega dela, ki je izražen v besedah: „Na delo med ljudstvo!“ — Tudi mi srednješolski profesorji storimo tako! Ne otežujemo se prosvetnemu delu med narodom, ampak stopimo med njega kot zvesti njegovi sinovi, mu kažemo pota kulturnega napredka in dvigajmo njegove duševne sile! Kolikor vem, so doslej samo naši kolegi v Idriji sistematično gojili prosvetno delo. Drugod se je malokdo oglašil, ki bi posvetil svoje sile splošni ljudski omiki. To ni prav! Ven iz samotarstva, ven med ljudstvo! To je vede in omike moralna dolžnost, da se posveča v službo onemu, ki so mu tuji nje poživljajoči, dvigajoči vrelci: Tudi nam bodi geslo: „Na delo med ljudstvo!“ Društvo slovenskih profesorjev pa naj organizuje to delo!

**** Razpisano je na drž. gimnaziji v Mariboru s početkom šolskega leta 1910/11.** mesto pravega učitelja za klasično filologijo kot glavno, nemščino pa kot postransko stroko. Prošnje do 31. januarja 1910.

**** Odlikovanje.** Imenovan je profesor na mariborskem učiteljskem Ivan Koprivnik ob prestopu v pokoj za šolskega svetnika.

**** Realno gimnazijo z laškim učnim jezikom** hočejo imeti Lahi v Gorici. Vršil se je shod, na katerem so sklenili, da se zavzamejo z vso močjo v ta namen, da bi se otvoril tak zavod že s prihodnjim šolskim letom. Plačevala naj bi Gorica in razne furlanske občine, ali iz te moke bo težko kaj kruha. Gorica je zadolžena do vratu, furlanske občine so ubožne; odkod denar? Lahi najbrže mislijo, da bi dobili deželni denar za svojo laško realno gimnazijo, ko že tako dosega vse, kar hočejo pod zvezo Gregorčiča s Pajercem. — Lahi so res skrajno nespametni. Namesto da bi zahtevali državno gimnazijo z laškim učnim jezikom ter bi dobili tudi Slovenci svojo, bi rajši vzdrževali na svoje in drugih stroške realno gimnazijo, samo da bi Slovenci nič ne dobili. Čisto napačni računi. Večkrat so se že urezali, pa se bodo še v gonji proti Slovincem.

**** Ženska gimnazija na Turškem.** Iz Carigrada poročajo, da namerava turška vlada zgraditi v malem kraju Funduki pri Carigradu turško žensko gimnazijo. Vlada je prostor za gimnazijo že kupila in se pogaja za stavbno gradivo. Gimnazija bo urejena po srednjeevropskem vzorcu.

Oklic.

Ko je pred leti „Zaveza avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev“ prevzela „Učiteljskega Tovariša“ z vsem dolgom vred, je bil njen namen list povzdigniti na kolikor mogoče visoko stopnjo.

Z veseljem in ponosom moremo konstatirati, da se je „Zaveza“ ta namen popolnoma posrečil. Ob svoji petdesetletnici sme „Učiteljski Tovariš“ s ponosom zreti na velikanski svoj napredek, „Zaveza“ pa se sme veseliti svojega varovanja.

Dočim je „Učiteljski Tovariš“ popreje izhajal le dvakrat na mesec, je pod okriljem „Zaveze“ kmalu pričel izhajati mesečno trikrat in sedaj je že mnogo let tednik. A tudi oblika lista se je izpremenila. Poprej mal neznaten listič je bil pri neučiteljih popolnoma neznan, a danes! Po obliki in vsebini in po vplivu je postal naš ponos, naša nada. Resno se uvažujejo njegove besede na merodajnih mestih, sovražnikom naprednega učiteljstva pa je postal trn v peti, tako da so ga naši nasprotniki spravili na indeks, kar mu pa seveda prav nič ne škoduje, ker s tem so zanj delali dobro reklamo. Nepremagljiv in siguran je bil napredek našega glasila.

„Zaveza avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev“ se ni ustrašila ne truda ne stroškov, njen edini namen je bil povzdigniti list. Vključno znanim žrtvam se naročnina ni zvišala, ampak je ostala leto za letom ista, dasi so tiskarski stroški vedno naraščali.

Pomisli! Je treba, da vsaka številka stane sedaj 15–20 K več kakor prej, ako pa ima list prilogo, pa 90–100 K.

Jasno je torej, da „Zaveza“ takih žrtev ni mogoče več prenašati in to tembolj, ker so se tiskarski stroški povišali z novim letom zopet za 80% in se bodo stovski tarifi zopet povišali. Po tehnem premislu je vodstvo „Zaveze“ sklenilo z novim letom povišati naročnino za neznamen znesek 2 K, torej na 10 K za celo leto.

Prepričani smo, da bo vsaka cenjena tovarišica in vsak dragi tovariš radevolje daroval ta neznamen znesek na oltar stanovske organizacije, saj, ako premislimo, ta povišek ne bo na dan niti cel vinar znašal. Res je, da nam brezsrčni ljudje ne privoščijo kruha in groze, da nas bodo iztrgali, a ravno to naj nas vzpodbuja, da z neznanimi žrtvami gradimo dalje svojo trdnjavo.

Naši tovariši in tovarišice so gotovo prepričani, da je naš najboljši prijatelj in zaščitnik ravno „Učiteljski Tovariš“. Zaradi tega apelujemo na Vašo stanovsko zavest, predragi sotrpini, ter Vas prosimo, da nam ostanete še nadalje naročniki. A ne samo to! Agitujte povsod kar najizdatneje za „Učiteljskega Tovariša“, bodisi da mu pridobite novih naročnikov, bodisi da nabirate zanj inserate.

Ako bi vsak učitelj nabral na leto le za deset kron inseratov, kar je pač lahko mogoče, bi bil „Učiteljski Tovariš“ plačan; naročnina, ki bi jo donesal, pa bi se lahko porabila v povečanje in izboljšanje časopisa.

Vodstvo „Zaveze avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev“.

L. Jelenc,
predsednik.

F. Gartner,
tajnik.

Književnost in umetnost.

Žirovnikove „Narodne pesmi za šolsko mladino“ so popolnoma pošle, torej ni mogoče novim naročnikom z njimi postreči. Tovariš Žirovnik pa je priredil sedaj 3 zvezke narodnih pesmi, ki pa so v aprobaciji na naučnem ministrstvu. Kadar pride aprobacija, pojdejo pesmi takoj v tisk. Do takrat — potrpljenje.

Zvonček. Prva številka letošnjega letnika izide nekoliko pozneje, ker niso za zunanjo opremo lista novi kličiji še izdelani. Nabirajte pa novih naročnikov!

Savremenik, najodličnejši hrvaški leposlovni list, objavlja jako laskavo oceno o I. zvezku Ganglovih zbranih spisov za mladino. Oceno je napisal Davorin Trstenjak. — Omenjene knjige je še mnogo v zalogi. Kupujte jo, saj stane izvod samo 1 krono. Naročila sprejema „Učiteljska tiskarna“.

Der Schulstaat (Vorschläge zur Völkerversöhnung und Herbeiführung eines dauernden Friedens durch die Schule) je naslov knjigi, ki jo je izdal pred kratkim J. C. Barolin v založbi W. Braumüller. Dunaj-Lipsko. Knjiga obsega 286 strani ter stane broširana 4-20 K, v platno vezana 5-60 K. V knjigi podaja pisatelj najprej kratek pregled o razvitku šolstva, o dobrih in slabih straneh sedanje vzgoje. Nato navaja obširne predloge, kako naj bi se šolstvo reformiralo, da bi ustrezalo praktičnim zahtevam sedanje dobe. Pisatelj si misli šolstvo organizovano tako:

1. Otroške šole, za mladino od 4. do 8. leta.
2. Deške in dekliške šole za mladino od 8. do 12. leta.
3. Srednje šole (gimnazije, realke, trgovske in poljedelske šole) za mladino od 12. do 16. leta.
4. Vseučilišča (za vsako izmed štirih srednješolskih kategorij po 4 fakultete), za mladino od 16. do 20. leta.
5. Praktično vežbanje od 20. do 24. leta. Pisatelj priporoča, naj bi se bolj gojil pouk v ročnostih in naj bi mladina od 12. do 14. leta dobila vpogled v razna rokodelstva, da si lažje izbere primeren poklic. Veliko važnost polaga na internate.

Knjiga je zanimiva, da jo naj prouče zlasti šolniki.

Erazem Predjamski, prvo delo nadebudnega pisatelja Vitomila Jelenca, sina predsednika naše „Zaveze“ tov. L. Jelenca, se je prvič predstavil v ljubljanskem gledališču pred razprodano hišo. Obenem se je

obhajala desetletnica domačega izvrstnega igralca Hinka Nučiča, ki je dobil več daril in se ga je slavilo v nagovorih. Romantična igra na podlagi domače zgodovine je prav lepo uspela. Pisatelja so poklicali na oder. Zlasti prva tri dejanja so lepa in dokazujejo o zdravem talentu. Čestitamo sinu in očetu!

Knjige „Slovenske Matice“ so ravno kar izšle. Knjig je pet: 1. Bleiweisov zbornik, uredil dr. Jos. Tominšek. 327 strani. — 2. Prevodi iz svetovne književnosti VI. zvezek. Jevgenij Onegin. Zložil A. S. Puškin. Preložil dr. Ivan Prijatelj. — 3. Vojvodina Koroška I. zvezek. Prirodnoznanstvi, političen in kulturni opis. Spisal profesor dr. Matko Potočnik. — 4. Knezova knjižnica. XVI. zvezek obsega: Rado Murnik: Matajev Matija. Vesela novela. — Vojeslav Mole: Ob stolnici Julija Slowackega. — C. Golar: Bratje in sestre v Gospodu. Sanje poletnega jutra. — 5. Zabavna knjižnica. XXI. zvezek. Etbin Kristan: Kato Vrankovič, drama v treh dejanjih. — 6. Slovenske narodne pesmi, 13. snopič, uredil dr. K. Štrekelj. — 7. Hrvaška knjižnica. IV. zvezek. Dr. Branko Drechsler: Stanko Vraz, studija. — To je res lep književni dar za 4 K.

Vabilo na naročbo Domačega ognjišča. Slovenske starše in vzgojvalceslovenske mladine opozarjamo na izborni mesečnik „Domače ognjišče“, ki izhaja v „Učiteljski tiskarni“ v Ljubljani vsako zadnjo soboto v mesecu ter velja vse leto samo 2 kroni 50 vinarjev. „Domače ognjišče“ prinaša jako zanimive, koristne, aktualne članke o vzgoji otrok, njihovih hibah in čednostih, zlasti pa o zmotah in napakah staršev in slabih vzgojiteljev; končno prinaša dopise o delovanju učiteljstva in odgojevalcev, povesti in zanimive drobtine iz vsega sveta. Malo imamo toli potrebnih in koristnih slovenskih časopisov, kakor je „Domače ognjišče“. Kdor ljubi mladino, kdor ve, da leži v srcih in dušah slovenskih otrok bodočnost našega naroda, tisti bo rad naročil in čital „Domače ognjišče“, ki je polno plemenitih idej in koristnosnih iniciativ! Naj bi se razširil ta lepi, blagi list v vse slovenske hiše! Naj bi ga čitali in ubogali starši, potem nam napočil lepša bodočnost.

Svoje prijatelje prosimo, naj nam ostanejo zvesti tudi v prihodnjem letu, a naj poskrbe, da se izdatno pomnoži število naših naročnikov. Vsak si prizadevaj, da nam pridobi vsaj po enega novega naročnika.

Prosimo vljudno p. i. naročnike, da nam pošljejo naročnino naprej in poravnajo tudi slučajne zastanke. Prosimo!

Naročnino, samo 2 kroni 50 vinarjev na leto, prejema upravništvo „Domačega ognjišča“ v Učiteljski tiskarni v Ljubljani, rokopisi naj se pa pošiljajo uredništvu „Domačega ognjišča“ v Ljubljani.

Delujmo z združenimi močmi tudi v novem letu za blaginjo in srečo prelube slovenske mladine!

Jakoba Aleševca zbrani spisi so pričeli pravkar izhajati, in sicer si je to nalogo postavila in jo s prvim delom tudi že izvršila „Ljudska knjižnica“, ki prinaša v svojem 9. zvezku najboljše in najobširnejše Aleševčevo delo „Kako sem se jaz likal“. I. del. Alešovec je naš edini ljudski humorist in zato je vreden, da se zopet spravi med ljudstvo, oziroma novejšemu rodu sploh šele odkrije. Aleševčev humor je zdrav in resnično ljudski, dosegel ga dozdaj v tem še ni nobeden. Jezik je svež in krepak, da je tudi še danes lahko za zgled, misli jedrnat in imajo tudi zato za Slovence trajno vrednost, ker so nastale v času, ki je za naš narod bil politično in prosvetno najbolj važen. Alešovec nam slika življenje tiste dobe s humoristiške strani; Alešovec nam je v svojih šaljihv in satiriških spisih zapustil skoro najvernejšo podobo onih časov, ko smo se Slovenci pod Bleiweisom otresali nemškutartstva in začeli na vsakem polju misliti, čutiti in delati po svoje. Alešovec je domač pisatelj v najlepšem pomenu, in za slov. ljudstvo je tudi velikega vzgojnega pomena; njegovi spisi so trajen spomenik našega narodnega preporoda. Roman „Kako sem se likal“ je edini slovenski največji humoristiški roman — podoba slovenskega trpina v šaljivi skorji, ki pa hrani mnogo biserov. I. zvezek; „Kako sem se likal“ stane 1 K 20 h, vezan 2 K.

Kato Vrankovič se imenuje tridejanjska drama Etbina Kristana, ki so jo minule dni uprizorili v ljubljanskem gledališču z lepim uspehom. Drama je — zlasti v prvih dveh dejanjih — odlično delo. Izšla je v Zabavni knjižnici letošnjih knjig „Slovenske Matice“.

Esperanto. Še enkrat opozarjamo na esperantsko slovnico, ki se tiska. To je slovnica, ki jo je nameraval izdati „Slov. esp.

krožek“. Da se knjiga hitreje razpeča, smo skrčili nekoliko njen obseg in določili ceno jako nizko (1-10 K s poštnino). K 5 izvidom priložimo zbirko zanimivih pripovedk. Kdor hoče razširjati esperanto v svojem kraju, naj naroči po več izvodov, ker jih pozneje ne bo dobili. Naročila sprejema založnik Lj. Koser, stud. iur. Juršinci pri Ptuj, Štajersko.

Kulturno delo.

+ Izobraževalni tečaji. „Ljubljansko učiteljsko društvo“ je zapričelo v soglasju z „Zvezo slovenskih izobraževalnih društev“ akcijo, da se uvedejo na ljubljanskih ljudskih šolah izobraževalni večerni tečaji za šoli odraslo mladino obojega spola. Socialni odsek „Ljubljanskega učiteljskega društva“ sestavlja pravkar urnik in učni načrt, da ga predloži merodajnemu faktorju, ki bo te izobraževalne tečaje vzdrževal in plačeval učiteljstvo. Nadzorstvo in vrhovno vodstvo bo izročeno posebnemu šolskemu kuratoriju, poučevali pa bodo ljubljanski učitelji in učiteljice ter bodo dobivali za vsako uro pouka po 4 do 5 kron. — Izobraževalni tečaji imajo dvojen namen, in sicer: 1. širiti omiko med ljudstvo; 2. podpirati gmotno ljubljansko učiteljstvo.

+ Trgovsko šolstvo. Na deželi pohajajo obrtni nadaljevalne šole poleg obrtnih vajencev tudi trgovski vajenci. V Ljubljani imajo pa trgovski vajenci svoje šole, in sicer trirazredno trgovsko gremialno nadaljevalno šolo, ki jo vzdržuje gremij ljubljanskih trgovcev. Do tekočega šolskega leta je bila ta šola združena z A. Mahrovo trgovsko šolo. Na tej šoli je bil učni jezik nemški. Ker so pa trgovski vajenci skoraj vsi slovenske narodnosti, je sklenil gremij trgovcev, da bodi učni jezik slovenski in je zaradi tega združil trgovsko gremialno nadaljevalno šolo s I. mestno deško ljudsko šolo ter poveril vodstvo nadučitelju J. Dimniku. Knjižgovodstvo in korespondenco poučuje magistratni koncipist J. Volc, trgovsko in menično znanstvo dr. Gregor Žerjav, ostale predmete pa ljudski učitelji, ki imajo ure plačane tako kakor na obrtni nadaljevalni šoli. To šolo pohaja 130 vajencev. Poučuje se ob četrtkih in nedeljah od 8. do 12. ure dopoldne.

+ Ljudska knjižnica v „Narodnem domu“ v Mariboru. Na občnem zboru „Slovenske Čitalnice“ je poročal dr. L. Poljanec o poslovanju ljudske knjižnice v Mariboru l. 1909. Knjižnica šteje 1099 slovenskih knjig, torej 116 več nego koncem lanskega leta in sicer 77 (+ 2) pesništva, 45 (+ 2) dramatike, 513 (+ 71) pripovednih, 248 (+ 17) poučnih in 216 (+ 24) mladinskih knjig, razen teh pa še obilo čeških in hrvaških. Citatelji (koncem leta jih je 241) so prečitali letos 5480 knjig (lani 4675, torej tetos + 805) in sicer 360 (— 5) pesništva, 220 (+ 24) dramatike, 3606 (+ 378) pripovednih, 492 (+ 123) poučnih, 802 (+ 285) mladinskih. Zanimive so številke glede posameznih pisateljev in zbornikov. Sienkiewicz se je prečitalo 384 knjig, Jurčiča 331, Cankarja 120, „Dom in Svetov“ 177, Kersnika 188, Knezove knjižnice 121, leposlovne 67, ljudske 79, salonske 83, slovenske 165, zabavne 87, „Slovanov“ 116, dr. Tavčarja 134, Trdine 149, „Ljubljanski Zvon“ 113. Nekatere knjige so že precej obrabljene, saj jih je bilo precej že po sedemdesetkrat med ljudstvom. Dohodkov je imela Ljudska knjižnica 550 kron in toliko tudi stroškov.

Politiški pregled.

*** V gosposko zbornico** je bilo imenovanih 30 novih članov. V gosposki zbornici ne sme biti namreč več kot 170 in ne manj kot 150 članov. Ker je pa od zadnjega imenovanja pred dvema letoma mnogo članov umrlo, se je moralo število dopolniti. Imenovanih je 6 dednih in 24 dosmrtnih članov. Med prvimi so sami nemški aristokratski veleposestniki, med drugimi pa nekaj vseučiliških profesorjev, nekaj uradnikov in nekaj industrialcev. Slovenca seveda ni nobenega.

*** Naša monarhija in Srbija.** Iz Belgrada poročajo, da se te dni poda tja dr. Baerenreither, da bi posredoval za pomirjenje med obema državama. Iz istega vira poročajo, da bo trgovinska pogodba med Srbijo in Avstro-Ogrsko skoro dogotovljena.

*** Prognanstva v Sibirijo.** Glasom službene statistike so v letih 1900 do 1908 poslali v sibirsko prognanstvo iz Rusije 2,038.060 ljudi. Vrnilo se je iz Sibirije skupno 573.531 oseb.

*** Nov zistem.** Češki in nemški listi so poročali, da se bo ministrski predsednik takoj po novem letu posvetoval z dr. Sušteršičem, Kramfem, Udržalom in dr. Hrubanom glede novega zistema, oziroma rekonstrukcije vlade. Šef nove vlade bo baje baron Bienerth sam.

*** Proti latinizaciji v istrskih cerkvah.** Iz Lanišča pišejo „Edinosti“, da je škofova